



Kendi kendini savunma, avukat seçme ve müdafî yardımından ücretsiz faydalanma hakkı (AİHS 6/3-c)

Bu hükümde düzenlenen üç ayrı hak vardır. Bunlar; “kendini bizzat savunma hakkı”, “avukat seçme hakkı” ve “bir avukatın hukuki yardımından ücretsiz faydalanma hakkı”dır. Kişi kendisini bizzat savunma hakkına her zaman sahiptir. Kişi dilediği avukatın hukuki yardımından faydalanabilir.

Buna ek olarak kişi barodan kendisine bir avukat atanmasını isterse, yargılama sırasında ücretsiz olarak bu avukatın hukuki yardımından faydalanabilir.

Tanıklara soru sorma ve iddia makamı ile aynı koşullar altına tanık çağırılmasını talep etme hakkı (AİHS 6/3-d)

Delillerin idaresiyle ilişkili olan bu hak, muhakemenin çelişmeli niteliğini teminat altına almaktadır. Hükümde yer alan “aynı şartlar altında” ibaresi, savcılık makamıyla savunma arasında, silahların eşitliği ilkesini koruma işlevini üstlenmektedir.

Ceza yargılamasında tanıklara soru sorma hakkı, Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 201. maddesinde düzenlenmiştir. Soru sormanın amacı beyanların sınanmasıdır. Hiçbir beyan sınanmaksızın hükme esas alınmamalı böylece ilgili ve tanıkların doğru söyleyip söylemediği denetlenmelidir.

Tercüman yardımından faydalanma hakkı (AİHS 6/3-e)

Kişinin yargılama dilini anlayıp anlamadığını belirlemek, yargı makamlarına düşen bir yükümlülüktür. Burada önemli olan, kişinin yargılama dilini anlamasıdır; avukatın, sanığın bildiği dili ve yargılama dilini konuşabilmesi yeterli değildir.

Kişinin soruşturma evresinde tercüman yardımı talep etmemesi, mahkeme önüne çıktığında bu hakkın yeniden hatırlatılması ve ona tanınması gereğini ortadan kaldırmaz. Zira kişinin kolluktaki işlemleri anlaması, hukuk dilinin hâkim olduğu yargılama dilini de anlaması için bir ölçüt değildir. Kaldı ki, soruşturma evresinde bu hak, gereği gibi anlatılmamış ya da anlaşılmamış da olabilir. Günlük dili anlamak, her zaman mahkemelerde kullanılan hukuki dili anlamaya yeterli olmayabilir.

Yargılama dilini anlamayan kişi tercüman yardımından ücretsiz olarak faydalanır ve tercümandan doğan giderler mahkûm dahi olsa bu kişiye yüklenemez.



Bu proje Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından bütçe finanse edilmiştir.
This Project is co-funded by the European Union and the Council of Europe.



COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE



Bu proje Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi tarafından bütçe finanse edilmiştir.
This Project is co-funded by the European Union and the Council of Europe.



COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

Türkiye'de Ceza Adalet Sisteminin Güçlendirilmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İhlallerinin Önlenmesi için Yargı Mensuplarının Kapasitesinin Artırılması Ortak Projesi

Türkiye'de Ceza Adalet Sisteminin Güçlendirilmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İhlallerinin Önlenmesi için Yargı Mensuplarının Kapasitesinin Artırılması Ortak Projesi

Bu broşürde suç isnadı altına olan kimselere (bir suçla itham edilen kişiler) adil yargılanma hakkı altında tanınan teminatlar ele alınmaktadır. Bu haklar Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında düzenlenmektedir.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (m.6/2 ve m. 6/3) Şüpheli ve Sanıklara Tanınan Asgari Teminatlar

ÖNEMLİ BİLGİ

Bu broşür, Türk Yargı Sistemi ve haklarınız konusunda sizlere genel bilgiler vermek amacıyla “Ceza Adalet Sisteminin Güçlendirilmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi İhlallerinin Önlenmesi için Yargı Mensuplarının Kapasitesinin Artırılması Ortak Projesi” kapsamında hazırlanmıştır. Kolayca anlaşılabilmesi için metinler sadeleştirilmiş ve mümkün olduğu ölçüde hukuki terimler kullanılmamıştır. Yalnızca bu broşürde yer alan bilgilere dayalı olarak işlem yapmak hak kaybına yol açabilir.

Bu materyaller, bilgilendirme amaçlı hazırlanmış olup, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Adil Yargılanma, 6. Maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının tekrardan incelenmesi ve gerekli prosedürlerin takip edilmesi gerektiğini bilgilerinize sunarız.

Lütfen tam ve doğru bilgilendirilmek için broşürün tamamını okuyunuz.



Proje ile alakalı tüm bilgilere projenin internet sitesinden ulaşabilirsiniz.

<https://www.coe.int/tr/web/ankara/strengthening-the-criminal-justice-system-in-turkey>

Avrupa Konseyi, Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluş bünyesinde 46 üye devlet bulunmaktadır. Avrupa Konseyi üye devletlerinin tamamı; insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün korunmasını teminat altına almak üzere tasarlanmış olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Sözleşme'nin üye devletlerdeki uygulanmasını denetler.





Kimler Suç İsnadı Altındadır?

Burada kuşkusuz birinci faydalanıcı ceza yargılamasında şüpheli ve sanık statüsünde olanlardır. Buna, kendilerine idari para ceza verilenleri eklemek gerekir.

Türk hukuk sisteminden idari para cezalarına ilişkin davalar konusuna göre sulh ceza hâkimlikleri, idare mahkemeleri veya vergi mahkemelerinde açılabilir. Tüm bu yargı organları önünde kendilerine idari para cezası verilen kişiler adil yargılanma hakkından faydalanır.



Adil Yargılanma Hakkına İlişkin Genel Kuralla İkinci ve Üçüncü Fıkralar Arasında Nasıl Bir İlişki Var?

Adil yargılanma hakkına ilişkin genel kural Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6/1. maddesinde düzenlenmiştir. 6. maddenin ilk fıkrasında yer alan haklar, hem cezai sahada (suç isnadı altında olan kimseler) hem de medeni hak ve yükümlülüklerle ilişkin olarak görülen davalarda ileri sürülebilecek olan ortak hakları, yani genel kuralı içermektedir.

Buna karşın ikinci üçüncü fıkrada yer alan haklar yalnızca suç isnadı altında olan kimselere tanınmıştır.

İkinci ve üçüncü fıkradaki hükümler, adil yargılanma hakkının cezai sahadaki özel uygulama biçimlerinden ibarettir. Ancak bir yargılamada ikinci ve üçüncü fıkrada yer alan hakların ihlal edilmemesi, ilk fıkrada yer alan adil yargılanma hakkına ilişkin genel kurala uygun davranıldığı anlamına gelmez. Her durumda birinci fıkrada yer alan açık ve zımni güvencelere uygun hareket edilmesi gerekir.

Suç isnadı altındaki kimselere tanınan asgari haklar nelerdir?



Suçsuzluk Karinesinden Faydalanmak Ne Demek?

Suçsuzluk karinesinin iki boyutu vardır. Bunlardan ilki bir ceza yargılaması boyunca kişiyi yargılayan mahkemenin, o kişinin suçlu olduğu yönünde her türlü ifade ve işlemde kaçınmasını gerektirir. Aynı zamanda, bahsedilen yargılama sürerken diğer mahkemeler ve kamu organlarının da bu kişinin suçlu olduğu izlenimini doğuracak her türlü eylem ve işlemde kaçınmalıdır.

İkinci boyut ceza yargılamasının mahkûmiyet dışında bir şekilde sonuçlandığı örneklerde ortaya çıkar. Bu durumdaki kişiler hakkında yapılan paralel veya sonraki yargılamalar diyebileceğimiz; disiplin yargılamasında, hukuk yargılamasında ve idari davalarda ilgili makamlar kişinin suçsuz olduğuna yönelik kabule saygı göstermelidir. Zira kişinin suçluluğu ispat edilmemiştir.

İspat yükünün savcılık makamında olması, ispatla ilgili aksi ispat edilemez kanuni karinelerin kabul edilmesi yasağı suçsuzluk karinesinin diğer bazı sonuçlarıdır.



Üçüncü Fıkrada Yer Alan ve Şüpheli ve Sanıklara Tanınan Asgari Haklar Nelerdir?

Şüpheli ve sanıklara tanınan asgari haklar şunlardır:



İsnadı en kısa sürede ve anladığı dilde öğrenme hakkı (AİHS 6/3-a)

Kişi suçlamayı bilmezse, kendisini tam olarak savunmaz ve kendisini savunmaya çalışırken kendisini suçlayıcı birtakım beyanlarda bulunabilir. Adil yargılanma hakkı bakımından isnat (suçlama) büyük ölçüde iddianamenin tebliği ile somutlaşır.



Savunmayı hazırlamak için gerekli zamana ve kolaylıklara sahip olma hakkı (AİHS 6/3-b)

Suçlamayı öğrendikten sonra savunmayı hazırlamak belirli bir çaba ve zaman gerektirir. Savunmayı hazırlamak için gerekli zamana ve kolaylıklara sahip olma hakkı diğer haklara göre daha genel niteliktedir. Dolayısıyla diğer hakların somut güvenceler sunmadığı durumlarda, bu hakka başvurulur.

